

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Naročnino
sprejema
uprava listu:
„Zaveza-Krško“

Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Odprište rekla-
macije so
poštne proste.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor.

Pisom, na kate-
re se želi odgovor,
naj se prilepi
primerna poštna
znamka.

* Na anonimne do-
gise se ne oziramo.

Nefrankatna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
cena posilja knjiga
se ne vračajo.

Vzgojni pomen otroške igre.

(Za nagrado.)

Ne morem si kaj, da bi na tem mestu ne omenil grajanja vrednega ravnanja onih starišev, ki kopicijo okrog otroka cele gore dragih in mnogovrstnih igrač, kar opazujemo čisto po hišah premožnih mestnih starišev. Otrok ne vé, katere igrače bi se najprej tutil; komaj prime za jedno, vže ga mika druga, morda lepša, in vse to vzbuja otroku poželjivost. Te slabe lastnosti pa kaže otrok potem tudi v drugih rečeh. Par trenutkov mine in že ne veseli otroka več nobedna igrača, tako da se v sredi najdražjih in najlepših igrač tak „ljubljenček“ vendar-le — dolgočasí.

V tem oziru je treba vzgajati otroka tako, da mu tudi majhna neznatna stvarica napravi veliko veselje. Le pogledimo v hišo revežev. Mati ne utegne pečati se z otrokom; v sredo sobe ga posadi, v roko mu da žlico, kositerno skledico — iz katere je pojedel baš proseno kašo — in pa surovega krompirja. Otrok se začne igrati: najprej bije z žlico po fleh; ko se naveliča tega, bobna z žlico po skledici, na to deva krompir v skledico in zopet iz nje, in tako se zabava otrok ure in ure, premikajoč se po vseh štirih po sobi. Saj se še na noge postaviti ne upa. Mati pa med tem brez skrbi izvršuje svoje delo ter le včasih pogleda na igrajoče si dete.

Gledé na igrače menijo nekateri vzgojevalci — med njimi tudi John Locke — da bi bilo pač najprimernejše, ko bi se otroku nobedna kupljena oziroma izdelana igrača ne dajala v roke, češ naj si jo napravi otrok sam. Drugi pa zopet trdijo — in s temi se strinjamo tudi mi — da je zelo umestno razveseliti otroka včasih tudi s kako kupljeno igračo. A pri tem je gledati strogo na to, da kupijo otroku kolikor mogoče priproste, a trpežne reči. Igrače, koja je samo „za gledanje“ in s katero ne sme ravnati po svoji volji, otrok ne mara. On hoče, da služi predmet jegovi delavnosti in domišljiji. Nadalje so otroku všeč tudi take igrače, katere se dajo na kolikor mogoče mnogo načinov predrugačiti. Iz česa je stvar? Kaj je v njej? Kaj pa, ko bi jo nekoliko preobrazil?... To so vprašanja, koja se vzbujajo v duši igrajočega si otroka in od tod izvira tudi tako imenovano rušenje in razdevanje igrač, o kojem smo govorili vže v začetku pričujoče razprave.

Rousseau piše o tej lastnosti sledeče: „V notranjosti otrokovi je dejavnosti dovolj; otrok čuti takorekoč toliko življenja v sebi, da hoče z njim oživljati vso svojo okolico. Ali ustvarja, ali uničuje, za to se ne zmeni, dovolj, da je le stvar predrugačil; kajti vsaka preuredba je delo. In če se nam tedaj zdi, da je v otroku nagon razdevanja večji, nego nagon, ki ustvarja, ni to slaba nakana otrokova. To pride od tod, ker dejavnost, ki

ustvarja, le polagoma, ona pa, ki uničuje, najedenkrat učinja in je torej živahnosti gojenčevi bolj primerna“.

Predno govorim o drugi vrsti iger, o skupnih ali družbenih igrah, zdi se mi potrebno, našteti tu nekoliko prav primernih igrac̃ za otroke.

Vedno napredujoča obrtnost je postavila v najnovejšem času na trg neizmerno veliko najfinejših vabljevih rečij. O teh igračah ne moremo reči drugega, nego to, da so skoraj brez izjeme vse le „za oko“, torej zelo kočljive in pa grozno drage.

Kako vrednost imajo vsi ti mrmrajoči medvedi, bleketajoče ovce, tekajoče miši itd., ker so v njih mehanizem v kratkem pokvari in igrača potere. Pokvarjena igrača pa povzroči v otroku le žalost in srčno bol. To pa gotovo ni namen ne igre, ne igrače.

Sicer pa velja tu, kar sem omenil vže prej: otrok hoče v živi svoji domišljiji sam ustvarjati, sam iz igrače nekaj napraviti.

Najboljše igrače so in tudi ostanejo one, koje so vže zdavno priporočali najveljavnejši vzgojevalci vseh časov. Za dečke: krogla, žogica (meček), koeke, stavbene omarice t. j. deščice, iz katerih more otrok po lastnem okusu izpeljati razne oblike, škatlja z lesenimi hišicami, škatlja s svinčenimi vojaki, z živalmi in z drevjem, konj z vozičkom, ki ga je moči vpreči in odpreči; rokodelsko orodje (za nekoliko odrasle dečke) kladivo, oblič, sveder itd.

Za deklice pa: punica, ki se da obleči in sleči, kuhinjska priprava, železno ognjišče iz pločevine itd.

Druga vrsta iger so takoiimenovane skupne, družbene ali telovadne igre. Otrok hoče združiti svoje delovanje z delovanjem drugih oseb, v njem se vzbudi želja, meriti svoje moči in spretnosti z močmi drugih: otrok stopi sè svojo okolico v igrajočo zvezo. Skupne igre so, kar smo vže zgoraj naglašali, za mladino — osobito pa za dečke — najprimernejše, ker imajo za poznejše življenje gojenčevo največjo vrednost. Skupne ali družbene igre so v resnici prava predšola življenja. Vsaka dobra ima namreč postave in pravila, in čim strože se posamezni igralci po teh pravilih ravnaajo, tem lepše se vrši igra. Tu mora iti vse v najlepšem redu, in gorjé mu, ki je storil v igri le napačen ali nepotreben korak!

Kakor iz jednega grla vsklikne nad njim vsa skupščina igralcev: „To nič ne velja!“ Dotični igralec pa v prihodnje gotovo bolje pazi ter se ravna strogo po igralnem redu, da se izogne neprijetnemu „ukoru“.

Tu pa se uči in privadi otrok v igri tega, kar mu bode v poznejšem življenji glavni pogoj jegove sreče: umetnost, podvreči se voljno postavi, višjemu redu ter se v določenih mejah veselo ter prosto gibati.

Pa tudi v zdravstvenem oziru so družbene igre zelo velike važnosti, zato so se pa tudi sprejele pod imenom telovadne igre v ljudsko-šolski učni načrt kot imeniten oddelek telovadnega pouka. Telovadne igre ponujajo otroku priliko, da se giblje v prostem zraku, da vadi svoje ude, one vzbujajo gojencu tudi samozavest, napeljujejo ga k srčnosti, k vstrajnosti, oprosté ga prevelike bojazljivosti. V njih se navadi mladi človek zatajevati samega se, bojevati se za se in svoje, upati in trpeti.

Ali torej ne pripravljajo take igre otroka najlepše za poznejše resno življenje?

Otrok — jeditček — kako nesrečen je ta, ker nima prilike, igrati se z drugimi tovariši. Četudi ga obsipavajo reditelji z največjim ljubkovanjem in negovanjem, vendar se razvija le jednostransko. Podoben je poljski cvetlici v cvetličnjaku, četudi jo skrbno goji roka vrtnarjeva, vendar slabo vspeva in često tudi hitro ovenc̃, ker jej manjka domačih tal, domačega podnebja.

Istotako je z našim jedinčekom, tudi njemu manjka navadno njegove prave domačije — društva igrajočih otrok. Le postavimo ga mej otroke, naj se ž njimi zabava, kreta in giblje v prosti naravi, in opazili bomo, da se prične otrok polagoma prestejšje, veselejše in čvrstejšje razvijati. Igra z drugimi otroki je vzbudila v njem one kali, ki bi se drugače vsled jednostranskega ravnanja zadušile.

Slavni naš Slomšek piše v svojem izvrstnem vzgojevalnem sestavku: „Sede m prošenj materam in očetom“*) gledé na otroške igre in igralne tovariše sledeče: „Izvolite svojim otrokom poštene tovariše in tovarišice, naj se ž njimi razveseljujejo, igrajo, skacejo. Otrokom sam biti ne more, sam je le volk. Glejte pa skrbno, kaj otroci počnejo;“ jedna grintova ovca celo čredo natrkne!“

Z dobrimi in nepokvarjenimi tovariši se torej naj igra naša deca, a prosta vsakega strogega nadzorovanja. Strogo in natančno nadzorovanje, osorno in renčalasto zapovedovanje od strani vzgojiteljeve greni otrokom veselje, in igra zgreši svoj namen.

Otrok je v igri rad prost vseh tesnih spon, kajti le takrat se pokaže tak, kakoršen je v resnici. Vzgojitelju — osobito pa učitelju pri telovadni igri ponuja se tako prilika, da spoznava značaj, lastnosti in slabosti svojega gojenca, kar je silne važnosti za njegovo težavno vzgojevalno delo. Tisočero so sestavljeni dari in zmožnosti, lastnosti in nagoni gojenčevi — vsak ima druge strani, kojih se je treba lotiti učitelju pri vzgoji in pouku, ako hoče ž njim napredovati. Individualnost gojenčevu spoznati pa je za učitelja zelo težavna stvar, kajti v šoli se kaže otrok redkokedaj tak, kakoršen je v resnici. Kako tudi? Šola je otroku svet prostor; bojazljivost, zdržnost in molčnost mu ne dopuščajo, da bi se gibal tú prosto, naravno, neprisiljeno. Pri igri — posebno pri veseli in zanimivi skupni igri — pa pozabi otrok na vse, zamisli se v igro, Nemec bi rekel „bis zum Taubsein“ ter niti ne opazi, kako natanko ga opazuje vzgojitelj. Otrokova duša je v igri odprta knjiga, učitelju je treba le, da odpre oči in čita.

Ker je torej otroška igra tako velike vzgojevalne vrednosti, vedel bode modri vzgojitelj otroke k igri prav napeljavati, otroke v igri podpirati ter sploh igro gojiti in pospeševati.

„Vzgojitelj naj otroke v igri podpira“. Čudno! Ali naj morda ž njimi kakor otrok igra ter „teka in skaka okrog?“ Nikakor ne — ker to bi niti otrokom samim ne ugajalo. Dovolj je, ako vzgojitelj otrokom pokaže ali pové, kako se izvêde ta ali ona igra — v mislih imam tú družbne igre — in ako treba nekočkrat nastopi v njej kot reditelj, da se otroci dotične igre prej privadijo. Pospešuje pa vzgojitelj otroško igro tudi s tem, da kaže otrokom svoje veselje nad njihovo lepo igro. Par priznalnih besed, koje zadenejo od vzgojiteljeve strani kakega spretnega igralca, vplivajo zelo spodbudno na druge otroke in tembolj jih veseli igra.

Na tem mestu se mi zdi tudi potrebno omeniti, da je vzgojitelju z vsemi mogočimi sredstvi delovati proti onej igri, kjer se gre za dobiček ali zgubo denarja ter v obče rečij, ki imajo denarno vrednost, naj si bodo vže gumbi, kroglice ali pa kake druge stvari. Take igre so za otroke nevarne, ker jih utegnejo napeljati k zvičajnosti, goljufiji, tatvini in strasti igranja, ki uniči kesneje često družinsko življenje ter požré vse premoženje. Vzglede v dokaz rečenega nam iz vsakdanjega življenja ne manjka. (Konec sledi.)

*) „Zbrani spisi“, IV. knjiga, str. 87.

*) Primeri njegovo delce: „Das Spiel im Hause“, 1889, str. 128.

Nove tiskovine k uradnim spisom ljudskih šol na Primorskem.

(Konec.)

IV. Zaznamek neopravičenih šolskih zamud.

Spisek neopravičenih šolskih zamud razrednice v (na) od do

Kako je otroku ime in priimek in kdaj se je porodil	Kako je ime in priimek staršem ali njihovim namestnikom, kakšno opravilo imajo in kje prebivajo	Število neopravičenih po pol dni (na meščanskih šolah neopravičenih ur).	Opomnje učiteljeve, zakaj bi bil utegnil ostajati učenec (učenka) doma	Kako so se opravičevali starši ali njihovi namestniki	Kaj je ukrenil krajni šolski svet

V. Opravilni zapisnik.

Štev. zapored. tek.	Kdaj je spis prišel	Stvar o katerej spis govori	Kako i kdaj se je spis rešil	Kdaj se je spis odposlal

Štev. zapored. tek.	Kdaj je spis prišel	Stvar o katerej spis govori	Kako i kdaj se je spis rešil	Kdaj se je spis odposlal

VI. Matica šolske knjižnice.

1. stran

Popis šolske knjižnice

pri

razrednici

v (na)

A. Knjižnica za učitelje	na strani	
B. Knjižnica za učence	na strani	

2., ozir. 3. ali 4. stran

Število vsakej knjigi posebe	Naslov knjigi pisatelj in založnik	Kako se je knjiga pridobila	Koliko je knjiga veljala nova		Dan, mesec in leto, kedaj je učitelj knjigo pregledal in potrdil	Podpis učiteljev, kateri je knjigo pregledal in potrdil.	Opomnja
			gld.	kr.			

VII. Inventar.

1. stran

Inventar

razrednice

v (na)

Štev. vsakej stvari posebe	Razklad	na strani	Razklad	na strani
1	popis šolskega poslopja		e) zemljepis in zgodovina	
2	popis gospodarskih poslopij in zemljišč, katerih lastnica je šola		f) prirodopis	
3	popis šolskega vrta in orodja		g) prirodoslovje	
4	popis telovadišča		h) računstvo	
5	popis šolske oprave		i) geometrijo	
6	popis učil za		k) risanje	
	a) veronauk		l) lepomis	
	b) nazorni nauk		m) petje	
	c) učni jezik		n) telovadbo	
	d) drugi deželni jezik		o) ženska ročna dela	

2., ozir. 3. ali 4. stran

Štev. zapored. tekoče	Stvar	Dan, ko se je to sprejelo v šolsko last	Kako se je to pridobilo	Od kod je to šola dobila	Koliko je to vredno		Opomnja
					gld.	kr.	

a) **Šolsko izveſtje**

učen o razreda skupine oddelka na
razrednici v (na) v ſolskem letu 18

Doba		moralnoſt	marljivost	veronauk	čitanje,	pisanje	učni jezik	jezik	računſtvo in geometrijsko oblikoſlovlje	priradpis in prirodoslovlje	zemljepis in zgodovina	riſanje	petje	telovadba	ženska ročna dela	ſtevilo opraviſenih zamojſenih neopraviſenih	Podpis ſtariſev
od	do																

Po tu zabeleženih redih ſme ta učen preſtopiti v razred skupino
oddelek

Voditelj.

Razrednik.

Redne gredi.

Nravnost	Marljivost	Napredek
popolnoma primerna = 1	ſtanovitna = 1	prav dober = 1
primerna = 2	zadovoljljivna . . . = 2	dober = 2
malo primerna . . = 3	neſtanovitna . . . = 3	zadostiven = 3
neprimerna = 4	majhna = 4	komaj zadostiven . = 4
		nezadostiven . . . = 5

Opomnja: Stariſem in njihovim nameſtnikom je dolžnoſt ſvojeročno podpisati ali podkrižati ſolska izveſtja. kakor veleva § 68. ſolskega in učnega reda 20. avguſta 1870. ſt. 7648.

c) **Svedočba odhodnica.**

rojen dne v (na)
v učen razreda skupine oddelka
na razrednici v (na) obiskoval je pouk od 18
do 18 ter ſe gledé nravnosti vedel

Ta ſvedočba ſe daje po § 15. ſolskega in učnega reda od 21. avg. 1870. ſt. 7648.

dne 18

Voditelj.

spričevala.

b)

Svedočba odpustnica.

Št.

..... rojen dne
 v (na) v (na) zadnji čas učenec razreda
 skupine oddelka, obiskoval je ljudsko šolo v (na)
 od do in dobil sledeče rede:
 nравnost
 marljivost

Napredek v pojedinih učnih predmetih:

Iz veronauka	iz prirodoslovja in prirodopisa
" čitanja	" zemljepisja in zgodovine
" pisanja	" risanja
" učnega jezika	" petja
" jezika	" telovadbe
" računstva in geometrijskega oblikoslovja	" ženskih ročnih del

Ker je ta učenec zadostil zakonitim zahtevam, dopušča se, da sme izostati iz šole, kakor dovoljuje § 21. državnega zakona za ljudske šole 14. maja 1869. in §§ 14. in 19. šolskega in učnega reda od 20. avgusta 1870. št. 7648.

..... razrednica v (na) dne 18.....

Voditelj.

Redne gredi.

Nравnost	Marljivost	Napredek
popolnoma primerna = 1	stanovitna = 1	prav dober = 1
primerna = 2	zadovoljivna = 2	dober = 2
malo primerna . . = 3	nestanovitna = 3	zadostiven = 3
neprimerna = 4	majhna = 4	komaj zadostiven . = 4
		nezadostiven . . . = 5

d)

Svedočba izpitnica.

Št.

..... privatn učenec rojen dne 18.....
 v (na) podvrget se je izpitu iz učnih predmetov razreda
 razrednice v (na) dne 18.....

Napredek iz posameznih predmetov bil je sledeč:

Iz veronauka	iz računstva in geometrijskega oblikoslovja
" čitanja	" prirodopisja in prirodoslovja
" pisanja	" zemljepisja in zgodovine
" učnega jezika	" risanja
" jezika	" ženskih ročnih del

Izpitu se je podvrget

..... dne 18.....

Voditelj.

Razrednik.

Redne gredi kakor pri obr. a in b.

Prihodnjost in skušnja boste učili, v koliko so te tiskovine približale spisovanje uradnih spisov do popolnosti, do katere težiti naj bode skrb vseh šolskih oblastij in vsega slovenskega učiteljstva.

Naj bi šolske oblasti po ostalih slovenskih pokrajinah proučevale s pomočjo vsega učiteljstva, ali pa tudi učiteljstvo samo pričujoče tiskovine ter jih primerjale s svojimi ter končno potrebno ukrenile, da bi se prišlo do enakosti.

Ako se prizna prednost tiskovinam za Primorsko, naj bi se upeljale povsod.

Konečno naj nam bode dovoljeno izraziti sledeče opazke gledé na izraze.

V navodu nahajamo izraz „šolska matica“ — obrazce pa se zove „knjiga matica“; nimamo kaj proti prvemu, niti proti drugemu; pač pa smo za to, da se obdrži le jeden izraz — bodi-si vže prvi ali drugi. — Ravno tako: „razrednik“ in „razrednica“ — čemu dvoje izrazov? — Na tem obrazci nam tudi ne ugajajo „redne gredi“ in „znaki“ — mesto dozdanjih: „redovi po veljavi in vrsti“ in „znamenja“. — V „navodu“ imamo zopet „matica šolske knjižnice“, v obrazci pa „popis šolske knjižnice“ — rabi naj se dosledno ali „matica“ ali „popis“. —

Nič boljše ni v tem oziru z izrazi o spričevalih: v „navodu“ so: a) sporočilo, b) odpustno spričevalo, c) odhodno spričevalo, d) izpitno spričevalo — v obrazcih pa: a) šolsko izvestje, b) svedočba — odpustnica, c) svedočba — odhodnica, d) svedočba — izpitnica. — Izrazi kakor „izvestje“ in „svedočba“ so hrvaški, naše slovensko ljudstvo — in za nje so naše šole in šolska sporočila ali šolska spričevala — bolje razumi izraze „sporočilo“ in „spričevalo“; poleg tega pa so poslednji izrazi vže znani, ker so bili dozdej v rabi. Pri njih ostanimo!

Konečno priznamo radi, da so nove tiskovine tudi gledé na zunanjo obliko lepše od starih. Da vse po velikosti (formatu) jednake, nam jako ugaja. —e—

Še nekaj o preosnovi čitank.

Kaj bo, kaj bo, časi so vedno slabši — tako se sliši izmej ljudstva. Čeprav temu povsem ne pritrdim, ima reč vendar nekaj resničnega na sebi.

Oglejmo si postavim vinorodne kraje. Povsod skoraj najdemo sledove trtni uši. Pa kakšni so ti sledovi! Človek bi niti ne verjel, če bi na lastne oči ne videl tam, kjer je poprej bujno rasla vinska trta, puščavo v pravem pomenu besede. No, in ozrimo se drugam, kamur še ni prišel ta mrčes — tukaj pa najdemo drugega sovražnika vinske trti — strupeno roso. Vzlic dobremu obdelovanju vinogradov in pazljivemu škropljenju z modro galico, je vinska trta tako oslabela, da ne daje niti desetega dela od prejšnjega pridelka. Če pa pregledujemo davčne knjižice, najdemo, da davki vedno rasejo, da so razne doklade od leta do leta vedno večje, kar si lahko tolmačimo; izdatki se torej vedno veksajo, dohodki pa krčijo. Kmetu je treba, pomagati; če jemu pomagamo, pomagano je s tem državi. Poučiti je kmeta treba, kako je umno gospodariti, in to nalogo prevzela je deloma ljudska šola. Opravičeno je torej, ako tirjamo v čitankah prostora tudi za gradivo iz kmetijstva.

Če tudi marsikaj kmetskemu ljudstvu v novi šoli ne ugaja, slišimo jo čestokrat hvaliti, češ, da se sedaj otroci v šoli učé umnega sadjarstva, poljedelstva, česar se v stari šoli niso učili. Da-si šola nima pripravljati za kak poseben stan, vendar ima pripravljati, vzgojevati za življenje; in mislimo si šolo na deželi — tej pripravljati je skoraj izključivo za kmetsko življenje.

Dobro! učimo deco, kako je bolje, manjše polje obdelovati, kako je kmetu računati. S tem smo storili nekaj, pa še ne vsega. Kmet ima tudi svoje pravice; zakoni skrbé zanj. Nudi se nam vprašanje: ali se pa kmet teh pravic tudi zavé? — nobeden, ali pa le redkokateri. Nimam v mislih zakonov o prepirih in nemirih, ne, ampak zgolj tiste, ki so namenjeni kmetu pomagati. Lepo se take stvari dajo čitati na popirji, ali če pogledamo v življenje — niti pojma nima kmet o njih. Hočem navesti konkreten primer. Vse kaže lepo, nadjati se je dobre letine. Najedenkrat pa se nakopičijo črni oblaki nad nami, s kojih se za par minut vsuje debela toča. Polovico, da tri četrtine upa je vzela kmetu v jedni uri. Ves zbehan hodi in ogleduje škodo; prvega koraka, ki mu ga je storiti, pa ne stori. Iz gole nevednosti zamudi rok, v katerem mu je naznaniti nesrečo č. kr. okr. glavarstvu; in vendar pravi zakon, da je v takih slučajih v teku štirinajstih dnij treba nesrečo naznaniti okrajnemu glavarstvu, da ono pošlje tje komisijo, katera škodo uradno konstatuje, vsled česar se davkoplačevalcu za tisto leto davka primeroma odpiše. Taki odpis znaša pri posestvu srednje velikosti oziraje se na škodo 10 in še več goldinarjev. Nekaj je — vendar bolje nego nič.

Jednako je naznaniti škodo po povodnji ali mrazu. Opoреkal bo kdo, češ, to stori občina. Ne povsod in ne vselej, dostikrat iz nemarnosti tako objavo opusti. Še jeden slučaj. Kmet ima razven hiše, v kateri prebiva, še kako raztrgano kočo v koji ima najemnika. Dobro, za to kočo plačevati mu je najemuinskega davka. V sredi leta pa mu najemnik odpové, kar kmet v naznanje vzame, č. kr. okr. glavarstvu pa tega ne naznani, vsled česar mora davek za vse leto plačati.

Vprašam, ali bi ne bilo umestno in koristno v novih čitankah uvrstiti mej kmetijska berila tudi berilni spis, ki bi v kratkih potezih motril vsakdanje, najpotrebnejše zakone gledé kmetijstva, da bi jih bilo moč, recimo na višji stopnji, deci tolmačiti? Uzorci takih naznanil bi se lahko porabili za spise vaje. Bi ne bilo s tem kmetu nekoliko pomagano? — Res je, da izdaja družba sv. Mohora „Pravnik“; pa v tem je gradiva toliko, da priprost kmet ne najde z lahka, česar potrebuje, ker mu pregleda manjka.

Ako cenjene tovarišice in cenjeni tovariši ne najdete to misel napačno, prosimo, naj se pri sestavi čitank tudi ozir jemlje na jedno tako berilec.

Fran Zopf.

Pedagogiški razgled.

Rusko in Čuhonsko.

Posnel po „Annuaire de l'enseignement primaire, VIIème année 1891“. Pr. A. Vrvarjev.

(Konec.)

Srednješolski pouk. Čuhonsko ima: 12 klasičnih gimnazij, vsako z 8 razredi. 4 novodobne gimnazije (reallyceer) z istim številu razredov, kjer se mesto grščine učijo živi jeziki, tudi risanje, matematika in realistični predmeti se v obširnejši meri gojé; 2 pedagogiške šole (normalskolor), kjer se vzgajajo profesorji. Tudi med srednje šole se šteje:

23 elementarnih pripravnih šol za gimnazije;

12 velikih šol za deklice, izmed katerih dve imate normalne tečaje, v katerih vzgajajo učiteljice za te šole;

57 zasebnih šol (gimnazij, pripravnice deških, dekliških ali obojespolnih) kojih večino podpira država;

na konec 3 ruske gimnazije, ki sprejmejo po 270 učencev; te šole vzdržava osredna vlada.

Budget teh šol znaša 2,257.000 frankov, iz katere vsote se zasebnim šolam da podpornine 270.200 frankov.

Da se ne zanemari nobedna šola, ki so se ustanovile po Čuhonskem, treba je dodati še te-le:

vojaška šola (Kadettecorpsen);

politehniška šola, kjer se obrazujejo

stavbarji, inženjerji, mehaniki, kemiki in zemljemerji;

2 šoli za risanje v Helsingforsu in v Abo;

1 osredna šola umetnostij porablajočih se v obrti;

1 šola za godbo v Helsingforsu;

7 monarskih šol;

6 kupčijskih šol;

5 obrtniških šol;

12 rokodelskih šol;

32 zemljedelskih in sirarskih šol;

2 gozdarski šoli;

1 vrtnarska šola.

Našteti nam je humanitarne zavode, med kojimi najdemo:

32 ponedeljskih šol za delavce;

5 šol za glubomutce;

2 šoli za slepce;

2 šoli za tîpoglavce;

12 šol za zavržene otroke;

1 šola za pohabljenе otroke.

Ljudskošolski pouk. Ljudskošolski pouk v pravem pomenu te besede, kojega je uredil Uno Cygnaens, stoji pod najvišjim nadzornikom, ki je člen višjega sveta.

Ta višji svet je posvetnjaška oblast, ki se je ustanovila leta 1866.; jega členc imenuje car po nasvetu velikega kneza.

Vsaka pokrajina (lân) ima svojega okrajnega nadzornika, pred kojim se vrše izpiti, ki pregledava učne načrte in nadzoruje šole.

Šolska doba sega od 8.—14. leta, a vsled raztresenih prebivališč obiskavanje šol do zdaj še ni obvezno. V resnici je pa le obvezno vsled više navedenih razlogov.

Število ljudskih šol znaša dandanašnji 971:201 za dečke, 194 za deklice; 576 je obojespolnih.

Izméd teh šol je 745 čuhonskih, 197 švedskih, 26 obojejezičnih in 3 ruske. Otrok se uči 44.917 po redno ustanovljenih šolah; 17.940 po župnijskih šolah;

150.000 po popotnih šolah;

200.000 v ponedeljskih šolah ali pa doma.

Kjer je prebivalstvo tako na široko nastanjeno, še vse občine nimajo rednih stalnih javnih šol. Statistika za leto 1888 kaže, da dočim ima 185 občin po jedno šolo, jih 105 ima po dve, 15 pa po 5 itd. itd., 88 občin pa še nima nobedne šole. Otroci pa vkljub temu vendar le ne ostanajo brez izobrazbe, in za to gre hvala zasebnim in popotnim šolam.

Poučevanje ni brezplačno, temveč plačujejo učenci šolnino, ki pa je neznatna in

pogostokrat ne znaša nad 1 frank na poluletje, ubožci pa se oproščajo.

Šolsko leto šteje 32 tednov.

Prvi tečaj se začne 1. septembra in trpi do 15. decembra; drugi sega od 15. januarija do 31. majnika.

Počitnice znašajo po letu 3 mesece, po zimi 1 mesec. Prve sovpadajo z doboj dolgih dnij in svetlih nočij, kadar se na kmetih zelo malo spi, druge z doboj dolgih zimskih nočij.

Dva glavna šole prosta dneva sta letnika: dan, ko je car prestol zasel, in rojstni dan narodnega pesnika Runeberga.

Učni načrti in učne metode. Vsak učitelj napravi svoj učni načrt sam in ga da svojemu nadzorniku in višjemu svetu, da ga potrdita.

Inicijativa se učitelju ne krati, nikomur se metoda ne vsiljuje, nego učitelj naj sledi zorkim očesom vsem napredkom in najboljše naj si izbere in porabi.

Kakor po vseh protestantskih deželah je učitelj usposobljen poučevati veronauk, ki obsega čitanje biblije, Luther-jev katekizem, zemljepisje Palestine in cerkveno zgodovino. Država posebne učitelje za veronauk imenuje le tam, kjer se šolajo otroci katoliških manjšin (grških in rimskih).

Gledé na materinščino se zahteva, da otrok zna glasno in točno čitati in da ve povedati in pojasniti to, kar je čital. Med čitankami se nahaja Kalevala (epski venec), ki otroke seznani z legendami in junaki čuhonskega bajeslovja in „knjiga naše dežele“, kojo je spisal Topelius. Prvo mesto med sestavki, koji se morajo učiti na pamet, ima „slovo o zastavonoši Stål“ in pesniški umotvori Runeberg-a, ki otrokom vzbujajo čut domoljubja in jih seznanijo z idejo dolžnostij, med tem ko se uče čitati, pisati in govoriti.

Zemljepisni pouk se začne z domačim krajem, se naslanja na znane stvari, ki se vidijo vsak dan, potem še le jih uče o oddaljenih pokrajinah.

Zgodovinski pouk se vrši z pripovedavanjem in po životopisih.

Prirodopisje se uči v prvi vrsti z opazovanjem prirode in čitanjem Topelius-ove prirodne knjige (naturensbok), k temu nauku pribaviti je še zaščito koristnih živalij.

Petje je versko in patrijotično in se strinja po besedah in napevih z mirnim in melanholično pesniškim značajem Čuhonca.

Telovadba, kojo je Cygnaeus toli hvalil, uživa veliko čast po čuhonskih šolah kakor

tudi ročna dela, med kojimi je polhvalno imenovati obdelovanje lesa in pa šivanje.

Učitelj. Po mestih država prevzame četrti del šolskih troškov in učiteljske plače so po 1300 frankov začetkom, ki se s časom povišajo do 1800 frankov. Začetne plače učiteljic znašajo 900 frankov, ki se povišajo do 1200 frankov.

A te plače so najnižje vrste. Neredko mesta plače povečajo, da nekatere učiteljice dobivajo do 1700 frankov.

Na kmetih je položaj različen in najdemo po nekod nekatere navade meklenburske. Tako mora občina dajati učitelju ali učiteljici:

Stanovanje, ki obsega vsaj dve sobi s kuhinjo in česar je še treba;

kurjavo za šolo in učiteljevo stanovanje;

poldrugi hektar zemlje;

pašnik ali pa potrebne krme za jedno kravo;

začetne plače po 800 frankov učitelju, ali po 600 frankov učiteljici.

Šolsko poslopje je navadna jako čedna lesena hiša s vso šolsko opravo.

Po desetletnem službovanji se začetna plača poviša za 20%, potem pa še pridejo petletni prispevki po 10%, dokler plača ne znaša 1200 frankov za učitelje, 900 fr. za učiteljice.

Učitelja imenuje krajna oblast, ako pa okrajni nadzornik imenovanja ne more potrditi, pride stvar pred višji svet, ki taisto dožene.

Pokojnine se je priznalo po določbi od 5. avg. 1886, učiteljem po 800 frankov, po tridesetletnem službovanji, učiteljicam po 600 frankov.

Po slučaji, da je učitelj postal med službovanjem dela nesposoben, dajejo se iste pokojnine vže po dvajsetletnem službovanji; po 15letnem službovanji pa znašajo le $\frac{3}{4}$ po 10letnem pa $\frac{1}{2}$, po 5letnem službovanji pa $\frac{1}{4}$ postavne pokojnine.

Za vdove in sirote učiteljev so ustanovili učitelji sami leta 1875 zalogo

medsebojne pomoči, h kateri so blagi prijatelji podarili v prvem letu 30.000 frankov. Car — veliki knez je dodal 200.000 frankov in čuhonski deželni zbor je dovolil 50.000 fr.

Službujoči členovi so do zdaj plačevali desetino svoje plače in s takim postopanjem so mogli svojim vdovam zajamčiti polovico svoje pokojnine, včasih celo pokojnino, do koje so rajniki imeli pravico po tem, kar so vplačali. Doneski se bodo zmanjšavali v tem razmerji, v katerem se bode povečevala zaloga.

Podobna tej je zaloga, koje je ustanovil neki zasebnik za učiteljice, kojih usoda je torej bolj osigurana, kadar popusté svoje službovanje.

Budget. Da pokažemo, s kakšno skrbljivostjo Čuhonsko dela za svoje šole, povejmo, da več ko desetino vsega budgeta, to je 5,797.691 frankov izda za javno šolstvo, katere vsote se 1,345.328 frankov potroši samo za poučevanje po ljudskih šolah.

Učitelj in učiteljica. Čuhonski učitelj je kmetu svetovalec, na katerega silno vpliva, ne samo ker mu deco uči, temveč tudi ker je knjižnica v njegovih rokah, kamur ukažljivi kmeti hodijo po svojo dušno hrano.

Sam odraslek ljudski, je skromen in priprost, mož žilave vstrajnosti in vesten pri izvrševanju svoje dolžnosti.

Njegovi pripomočki so nezdatni, a ljudje ga spoštujejo in njegov položaj se boljša. Spoštovanje učiteljskega stanu se spozna iz prikazni, da se včasih dijaki iz visokih rodbin posvetijo učiteljskemu stanu.

Posebno po nedeljskih šolah se vidi mnogo dekle iz najboljših rodbin, ki izvršujejo posel učiteljic.

V tej deželi se kaže neki tok, ki tira najimovitejši in najbolj naobražene ljudi, da se pečajo sè svojimi manj srečnimi brati in tako pripomogajo, da se boljša gmotno stanje in vzgoja znanstvena in нравstvena.

G. Jost.

Doneski k zgodovini naših šol.

Piše Ivan Strelec.

(Dalje.)

Predno naštevam vrsto znanih učiteljev, naj še dodam nekatere reči, posnete iz Povodnega rokopisa, kojega hrani deželni arhiv v Gradei. Ta rokopis mi prej ni bil pri rokah, naj torej nekateri podatki stojé sedaj na konci tega spisa.

„Takoj po ukazu Marije Terezije od 6. decembra 1774, s katerim se je šolstvo uredilo, ter so se upeljale normalne, glavne in trivialne šole, začelo se je tudi v Ptuj misliti na preustrojitev šolstva.

Takratni učitelj Janez Arbeiter pa ni

imel razuma za bolj metodo; ostal je zagledelj kantor do svoje smrti. Kantor Gregor Neuwerth podal se je leta 1778 v Gradec, dovršil je tamkaj zapovedani tečaj ter se vrnil skušan v Ptuj, kjer je preustrojl tamošnjo šolo, „v trivialno“. *) Stara šola, stoječa zraven mestne cerkve, se je povečala; pozneje pa l. 1790, ko je prišel v imenovano šolo h. št. 110 stanovat župnijski cerkvenik Jurij Grossel, prišla je šola v Ordonanc-hišo št. 35. L. 1790 prišli so k nemškim otrokom tudi slovenski iz okolice in l. 1796 preselila se je šola v minoritski samostan.

Gregorja Neuwertha je vse ljubilo, on je oskrboval šolo 10 let, ko je 17. januarja 1788 umrl. Na njegovo mesto stopil je Gerhold Jožef. Šola bila je dvorazredna, vendar je moral Gerhold učiti v obeh razredih vse predmete. Še le meseca maja 1795 dobil je Matija Hole-a kot učitelja I. razreda. Ta je dobil polovico šolnine in ddo. 11. aprila 1795 za se in za svoje naslednike 100 gld. letne plače. Tako je zgubil Gerhold polovico svoje plače.

Leta 1799 nadzoroval je c. kr. okrožni komisar to šolo in pri tej priliki oglasilo se je 10 preparandov k javni skušnji. Zagledelj dobila je šola naslov „Musterschule“ in svoj lastni pečat.

Matija Hole se je meseca marea 1806 učiteljstvu odpovedal, in na njegovo mesto je prišel Franc Gerhardt, kateri se je tako odlikoval, da ga je sekovski ordinarijat leta 1808 povzdignil v vzglednega učitelja prvega razreda.

Leta 1809 se je prvi razred delil in sicer so bolj pametni učenci zase bili (I.) razred, začetniki pa so prišli prej v „elementarni“

*) Simon Povoden piše: „... kehrte geprüft nach Pettau zurück und rief die hiesige Trivialschule in's Leben“. Tukaj se pa učen zgodovinar moti, ker šola se ni še le sedaj začela, ampak le preustrojila.

Pis.

razred. Ta je dobil Blaž Dominkuš-a za učitelja. Meseca maja 1810 se je tudi določilo, da je vsaki elementarni učitelj opravljal ob enem službo organista v minoritskem samostanu in druga cerkvena opravila, ter je samo od tega plačo imel. Taki „Elementargehilf-i“ bili so: Jakop Knechtl, Rheinitsch Janez i. dr.

Pri knezoškofjski vizitaciji 27. jul. 1810 bila je šola zopet kot vzgledna potrjena in Miha Taučer je bil določen za učitelja I. razr. Novembra 1810 odprl je P. M. Zangerl tretji razred za take dečke, ki so nadarjeni in imajo veselje do učenja. C. kr. deželni gubernij razveseljen nad tem, imenoval ga je direktorjem celega šolstva v Ptuj. Dobil je začetkom po 300 gld. letne plače, od l. 1815 pa le po 50 gld. iz šolske blagajnice. Leta 1812 ustanovila se je tudi mala šolska knjižnica. Tretji razred je po l. 1815, ko je Zangerl umrl, začel hirati, ter l. 1819 popolnoma zaspal; pozneje so kurati nadarjene dečke le privatno poučevali.

Po smrti Gerhold-a (1821) prišel je na njegovo mesto Miha Taučer; Ignac Schantl pa je postal mestni kantor in učitelj I. razreda. Taučer je umrl leta 1828; učil je od leta 1810 v občno zadovoljnost dva razreda. Prazen prostor izpolnil je Ignac Schantl provizorično, Ignac Denk poučeval je v I. razredu. Schantl odšel je leta 1829. v Zagreb in njegovo mesto dobil je „providirend“ Jožef Košir. Ko pa sta Košir in Denk 31. oktobra 1829 odšla iz Ptuja, prišel je na to šolo Anton Pfundner, kateri se z podučiteljema Jožef Oberhauser in Kostevšek Jožef-om zelo odlikuje*.

Tako o priliki sestavil je najimenitnejši zgodovinar in topograf Ptuja in okolice, Simon Povoden zgodovino šole v Ptuj. Ker je nisem mogel vplesti med svoje črtice, naj tukaj na konci iste deloma popolni, deloma popravi.

(Dalje sledi.)

LISTEK. Pisma iz Sibirije.

IV.

„Spoznavaj samega sebe“.

Skoraj bi bil vže pozabil zlatov ali prav za prav razpisa nagrad za najboljše spise, ako ni zadnja štev. „Popotnik-a“ prinesla kaj takega. Vendar-le, vzdihnul sem radosten.

Zares, nekako čudno se mi zdi, da se učitelji slovenski v dobi „zlatega teleta“ bolj ne pulijo za

cekinge, kateri bi marsikomu bili vendar precejšnji zboljšek, vsaj za smodke, duhan ... morda celo za baharijo, da ima uboga para-učitelj tudi pristne — rumenjake. Denar je glavar. Zato pravijo nekateri, da se dandanes vse zlatemu maliku klanja. Ali ni takó?

Kako-li pride, da naši učitelji ne marajo zlata,

ko vendar zlat ključ vsaka vrata odpre, le po nekod blagajnice deželnega za zboljšanje plač ne. To variši! premislite še naše krasne pregovore: Zlato orožje, gotova zmaga. Zlató kadar govori, vsak molči. Zlato ne govori, pa more vse. . . . Vidite torej, kolike važnosti je zlato; o srebru niti ne govorim, ker ni razpisanih nič tolarjev (bodi-si kova kakoršnegakoli). Ali so morda gg. ocenjevalci prestrogi puščaje rajši zlate plesniti, nego bi je spravili v promet?

Skromnost je sicer lepa čednost, a tú ni na pravem mestu. Kdor zna kaj, naj pokaže očitno v pouk in zabavo čitateljev, saj ga čaka čast in — poželjivi zlati.

Ali nisem malce hudoben, ker se mej vsako stvar vtikam kakor sam živi „nebodigatreba“? In zakaj? — da krapi brez ščuke ne gnijó. Moj sport je torej grajati, kar je graje vredno, akopram dobro vem, da resnica oči kolje. Nič ne dé!

Mnogokrat sem vže premišljeval o učiteljevem „taktu“. Naj razodenem svoje misli, da-si me ni volja, to imenitno vprašanje razmotrivati raz filozofske stolice. Vam, č. g. urednik, se morda smešno vidi, kako pridem na učiteljev takt. Ali resnično Vam povem (Sibirčanu bodete vendar verovali?!), da še te spretnosti marsikomu nedostaje. Ker ni prirojena — kdo se sploh rodi za učitelja! —, je teška umetnost.

Kolikoli pedagogičskega takta potrebuje učitelj v šoli, da v vsakem kočljivem vprašanji zadene pravo, o tem niti ne govorim, ker sploh ni možno govoriti. Uvaževati pa se mora vsekakor še to, da hoče vsak biti najsposobnejši metodik, najmodrejši vzgojitelj, skratka najboljši šolnik, potem pa govori z njim! Tú velja pred vsem: Spoznavaj samega sebe!

V mislih mi je zlasti oni takt, katerega naj učitelj kaže v občevanji s tovariši, olikanci in z narodom. O tem bi se dale spisati cele knjige. Baš v občevanji s tovariši se kaže čisto, da je kolegijskosti nekaterim le puhla fraza, za katero se skriva grda zebičnost, včasih celo hudobija.

Kakšno čudno razmerje nam kaže po nekod zastopniki učiteljskega „triumvirata“ — nad —, učitelj, — podučitelj, (ravnatelj se pri nas skoraj bele vrane). Ker še po drugih kronovinah izimši Kranjsko niso zginele podučitelj, moramo se — hočeš nočeš — ozirati na to razmerje, ki je na Kranjskem isto mej šolskim vodjo in učiteljem.

Vprašajmo se samó, ali je razmerje med nad- in podučiteljem povsod in vselej pravilno, kolegijskosti. Oglejmo si najprej nadučitelja.

Ali je vsak nadučitelj zares razumen vodja, pravi svetovalec in odkritosrčen tovariš svojim podrejenim sodelovalcem? Ali ne opazimo včasih na njem v uradnem in zasebnem občevanji neke nadutosti, oholosti in samoveljčljivosti? Nemški pregovor sicer pravi: Wem Gott ein Amt gibt, dem gibt er auch Verstand — a vselej ni tako. Da-si je nadučitelj

postavno prvi predpostavljeneč učiteljskemu (sobju, vendar mu ni umestno govoriti le v vevlevnikih, ker se s prijaznim železnikom več opravi. Ali se naj baha s svojo oblastjo, s svojim znanjem, ko „ni bolj praznega človeka mimo tistega, ki je sam sebe poln“. Tudi ne bode govoril o „svojem“ podučitelji, kajti oni časi so hvala Bogu zginele, ko so imeli „solmaštri“ še svoje pomagáče. — Kolikokrat ima nadučitelj priliko, da s svojo zdadno besedo podučitelju zboljša gmotno stanje dobivši mu prosto stanovanje, kurjavo itd. Ali naj svoj vpliv porablja v to, da spodkoplje ugled svojemu tovarišu? To se lahko maščuje prej ali slej na njem samem.

Nadučitelj bodi torej takten, previden; poučuj, svari, tolaži, vspodbujaj, navdušuj, brani in posreduj, kjer je to potrebno; nikdar pa ne škoduj ali se maščuj. Bodi jeklen značaj, ne vetrnica, s katero se igra vsaka sapica; bodi spreten voditelj, katerega moralna dolžnost je, v svojih podložnih videti tovariše, prijatelje, sodelavce, jih navduševati za njihov poklic, da pospešujejo ugled stanú in šole ter hrepené za vsem, kar je lepo, blago in plemenito. Bodi na višini časa, v borbi za vzore stoj prvi, ne zadnji, a pazi, da ne zapelješ svojih tovarišev v blodnje in zmote.

Ker „brez tožnika ni sodnika“, oglejmo si še podučitelja. Novopečen, s spričevalom v žepu, na katerem se je komaj črnilo posušilo, ali še vsaj mlad, nastopil je svojo službo. Glava mu je polna ljukičastega znanja, šumečih nauk, prakse malo ali nič. Nekaj časa pobleven in skromen, postaja čim dalje oholejši. Star podučitelj je itak vedni godrnjač, ki se srdi na oblastva in tekmece, da š: ni zlezal na višji klin „avancementa“.

Vprašajmo, kakšen jim je priletnejši in mirnejši nadučitelj? — prava duševna ničla, ker je vže pozabil, katerega leta je zagledal Pestalozzi luč sveta. Stoj brate! bodemo videli, koliko take šare ostane čez desetletja v tvojem korci. Pomisli, kako razširjeno je dandanes znanje vsake stroke. Ali si zares vže vse zajel z veliko žlico. „Gau ist alle Theorie“. Večletno učiteljevanje te bode prepričalo, kako težko se po vstrajnem in globokem premišljevanji zasledijo pravi metodiški poti, da se vsaj od daleč približamo pred očmi plavajočim vzorom. Čim pridneje se bodeš učil in motril, tem prej se bodeš uveril Sokratovih besed, da še nič ne znaš.

Ali je dalje taktno, ako podučitelj javno smeši nadučitelja, odrekajoč mu znanje, oliko? Ali je umestno si snovati stranko mej prebivalstvom, ki bi naj nasprotovala nadučitelju? Ali je lepo, ako vtikaš svoj nos v stvar, ki te nič ne zadevajo, ali raznašaš dogodke iz življenja šol v rodbino, da se norčuješ iz nadučitelju? To stori le kukav značaj, kateremu ogleduštvo in ovaduštvo ni zadnje sredstvo zvršiti razne spletke. Nekateri razredni učitelj tudi misli, da kaže slabost, ako ne ugovarja naredbam nadučiteljevim ter mu ne dela opozicije.

Ako hoče podučitelj, da bode nadučitelj ž njim prijazen, ima še ta večjo dolžnost, skazovati spoštovanje njemu kakor tudi jegovi ženi, kar stori vsak olikanec. V tem oziru rade greše zlasti učiteljice, ki zahtevajo od nadučitelja udvorljivosti, dočim njegovo ženo komaj pogledajo. Pretirano udvorljivost iščite na plesišči, ne pa v šoli; v uradnem občevanji zginе vsak razloček mej učiteljem in učiteljico; vsak ima svojo dolžnost do pičice zvrševati bodi-si moška ali ženska učna moč.

Mnogo raznih odnošajev bi se dalo še navesti, ali bodi jih dovolj. Marsikomu se bodo navedene stvari zdele morda malenkosti. Dá, malenkosti so, nikjer predpisane, v nobedni postavi, nobednem ukazu, a vendar povzročijo lahko velik razpor, kakor tudi iskrica lahko zažge velik ogenj. Ali se tudi vojne mej mogočnimi državami ne začno včasih zaradi neznatnih stvari?

Takta, več takta nam je torej treba in: Spoznajaj samega sebe! Kdor sam sebe pozna, tudi druge pozna. Vsak ima svoje slabosti in napake, naj je nad- ali podučitelj, mlad ali star. Vsem pa je delovati na skupnem polju pouka in vzgoje, skupaj nam je uživati veselje in gorje našega stanú. Ne grenimo si torej še sami po nepotrebnem redkih uric zadovoljnosti! Imejmo potrpljenje drugi z drugim, negujmo pravo kolegijalnost, ter kažimo tudi na zvonaj našo slogo! Bodita nam v zgled duhovniški in vojaški stan! Sami sebe spoštujmo in spoštovati nas bodo morali tudi drugi! Le na ta način si povzdignemo svoj ugled.

Dragi tovariš! Ako se pa čutiš prizadetega, položi roko na srce in reci pobožno: mea culpa! — in poboljšaj se!

Da si mi zdrav!

Sibirčan.

Društveni vestnik.

Iz ptujskega okraja. Učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek 5. novembra. Navzočih je bilo 18 članov in gospa Karolina Hren kot gost. Po prijaznem pozdravu nagovori predsednik nadučitelj Robič zborovalce tako-le: „Počitnice so pri konci, delo se začne. Bili so veseli tedni nam in našim učencem v počitek. Zategadelj se hočemo danes hvaležno spominjati prostosti, katero smo uživali. S toliko večjo marljivostjo pa hočemo delo tam zopet pričeti, kjer smo končali. Počitnice so nas okrepčale, torej z novimi močmi krepko na delo! Nekatere spremembe so se zgodile v teku počitnic pri učiteljstvu našega okraja. Gospoda Šalamun M. in Rupnik J. sta se preselila, prvi v ormoški, drugi v rogaški okraj; ohranimo obadva v dobrem spominu! (Živio.) Dobili smo nove sotovariše; med temi imenujem navzočega gospoda Franca Čeh-a, podučitelja na okoliški šoli, kateri je našemu društvu pristopil. Imam čast, da ga danes tukaj imenom društva prav prisrčno pozdravim. (Živio.) Začeli smo novo šolsko leto. Začetek novega šolskega leta je trenutek, primeren kakor nobeden drugi, da si pred oči postavimo vestno spolnjevanje svojih stanovskih dolžnostij, da se zavedamo svojega poklica in stanovske časti. Pri tej priložnosti Vas opozorim na lepe besede, katere je govoril gosp. ravnatelj Sahreiner v okrajni učiteljski konferenciji za mariborski okraj dne 7. septembra o kolegijalnosti (Pop. št. 20). Naj bi si te besede vsak učitelj globoko v srce zapisal. Želeč, da bi te besede tudi učiteljstvo ptujskega okraja v novem šolskem letu spodbujale za naš poklic in za naše društvo, otvorim današnje zborovanje.“ (Občno odobravanje). — Dnevni red smo tako-le rešili:

I. Zapisnik zborovanja dne 3. septembra se odobri.

II. Predsednik prečita dopise slavn. okrajnega šolskega sveta v zadevi Swaty-jevih učil, Peyrekovega risalnega aparata, pokončne pisave in glasbenih vilic. Novi risalni aparat, katerega smo si ogledali, ima sicer nekatere prednosti, a za naše ljudske šole na deželi je predrag, ker stane brez risalnega papirja 50 kr. O prednostih pokončne pisave v zdravstvenem oziru slišali smo danes obširno poročilo c. kr. najvišjega zdravstvenega sveta.

III. G. nadučitelj Kavkler poroča o Löschniggovih zvezkih: „Prvi pouk v pokončni pisavi za ljudske šole“, ter opozori na jezikoslovne napake, katere se v dotičnih predpisih nahajajo. Poročilo se odobri.

IV. Gosp. nadučitelj Farkaš je govoril „o varstvu živali“, ter nas seznanil z izvrstnimi sredstvi, katerih se naj učitelj v šoli poslužuje, da vzbuja otrokom ljubezen do živali.

V. Ko smo se bili še o raznih šolskih zadevah kolegijalno pogovorili, določi predsednik glavno zborovanje na četrtek 3. decembra. Želimo, da se tega zborovanja večje število članov vdeleži.

Iz Št. Jurja v Slov. goricah. Zborovanja učit. društva za Št. Lenartski okraj vdeležila se je 8. dan novembra t. l. dobra večina članov, katere gospod predsednik po okrepivših nas počitnicah po zdravi s prisrčnim „dobro došli“.

Prehajajoč potem k vsporedu nam naznani, da 1. točka danes odpade zaradi odsotnosti zapisničarja, ter se bo rešila pri prihodnjem zborovanju. Ko se zatem razdelé društveni časniki in naročene slike gospoda dr. Jarz-a (komad 30 kr.) dotičnim udom, nam poroča gospod predsednik o vspehu sklepa gledé na poklone pri naših šolskih dostojanstvenikih in prebere njih zahvalne in vspodbudne odgovore.

Potem sledite dve predavanji, prvo po gospd. Wut o „glodavcih“ a drugo po gospodu Jak. Kovačič-u o „pomeni šolskega vrta in jega uredbi;“ obe predavanji ste se odlikovali po zanimivosti in natančnosti, kar so vsi navzoči s priznavanjem potrdili. — Zares ogreti se mora človek zdravih mislij za prirejanje šolskih vrtov pri vseh ljudskih šolah, ako pretehta in sliši, da ima šolski vrt prirodosloven in ekonomičen pomen, in kar je največ vredno — velik vzgojevalen vpliv na učečo se mladino, ter je lahko poleg tega tudi znatne važnosti za odrasle.

Konečno se določi dan in kraj prihodnjega zborovanja in sestavi dnevni red, h katerega rešitvi pričakujemo obilne vdeležbe. Na svidenje 6. dan decembra t. l. pri Št. Lenartu v Slov. goricah? Č.

Ptujski okraj. Učiteljsko društvo ima v četrtek 3. decembra ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli svoje glavno zborovanje. 1. Zapisnik 5. novembra. 2. Poročilo o delovanju društva. 3. Prednašanje. 4. Volitev novega odbora. 5. Nasveti. K obilni vdeležbi vljudno vabi načelnik.

Sv. Trojica v Slov. gor. Št. Lenartsko učiteljsko društvo zborovalo bo dne 6. decembra t. l. pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Ob 11. uri dopoldne. Vspored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Kako se pospešuje v šoli pravost mladine, poročevalec gospod nadučitelj Franc Pečovnik — Sv. Anton v Slov. gor. 4. „Koroško“, metodična obravnava — poročevalec g. Bregant, nadučitelj pri Sv. Benediktu v Slov. gor. 5. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno J. E. Mavrič, tačasni načelnik.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Mariboru podvrglo se je od 2. do 12. novembra izpitu 16 kandidatov in jedna kandidatinja za ljudske ter tri kandidatje za meščanske šole. (Jeden iz prve in dva iz druge skupine.) Dva kandidata za ljudske šole propala sta popolnoma, dva bodeta morala ponoviti skušnjo iz veronauka.

Pismene naloge pri tej preskušnji so bile te-le:

1. Za ljudske šole.

a) Iz pedagogike in nemščine: Die fragende Lehrform.

b) Iz slovenščine: Sam navdušen za vse, kar je lepo in blago, budi in goji učitelj jednaka čutila tudi v mladih srcih, živo prepričan, da navdušenje za pravo lepoto je jeden najkrepkejših pripomočkov, ki brani mladost surovosti, popačenosti in dušne gnijlosti. (Stritar.)

c) Iz zemljepisja: Culturbild der Sudetenländer.

d) Iz matematike: 1. A hat eine jährliche Besoldung von 900 fl., überdies bezieht er an Zinsen von seinen Capitalien jährlich 424 fl. und von seinen Nebengeschäften 240 fl.; wie viel darf er täglich verbrauchen, wenn er jährlich 250 fl. ersparen will? Bei dieser Aufgabe (Močnik IV. Rechenbuch) ist anzugeben, was der Lehrer von seinen Schülern für die Lösung derselben voraussetzen muss, und in welcher Form er die Lösung von seinen Schülern fordern wird.

2. Für die Versendung von 1056kg Kaffee und 894kg Zucker werden 45 fl. Fracht gezahlt; wie viel kommt auf jeden dieser Artikel? — Die Aufgabe ist methodisch zu behandeln. — (Slovenci izdelajo to nalogo po slovensko.)

3. Der Umfang des äußeren größten Kreises einer Hohlkugel ist 12m, die Wandstärke 2cm; wie groß ist der Inhalt der Kugelschale?

e) Iz prirodoznanja: Das Steinsalz ist für die Oberstufe einer gehobenen Volksschule methodisch zu behandeln. (Slovenci slovensko.)

f) Iz prirodoznanja: Methodische Behandlung der Saugpumpe, wobei vorausgesetzt wird, dass der Lehrer den Luftdruck mit den Schülern bereits besprochen hat. (Konec sledi.)

Maribor. (Bodimo hvaležni svojim vzgojiteljem.) Gospod profesor Ponkracij Ehrat hoče po mnogoletnem uspešnem delovanju slovo dati svojemu mestu na mariborskem učiteljski in prosi baje za pokoj. Da bi počastili tega velezaslužnega moža in iskrenega prijatelja vseh vzgojiteljev mladine, zbralo se je več njegovih nekdanjih učencev in prijateljev in so mu povodom njegovega 60. rojstnega dne 16. oktobra t. l. poslali brzogovnim potom svoje čestitke. (Gospod prof. Ehrat biva sedaj v Lincu.) Sklenili so tudi v znak svoje naklonjenosti in hvaležnosti podariti gosp. profesorju lep album, v kojem naj bi bile fotografije Ehrat-ovih čestilcev. Ker upamo, da ima marsikateri, ki čita te vrstice, blagega slavljence v hvaležnem spomnu, zanašamo se, da bode to blagohotno podjetje podpirali in radi poslali svoje fotografije in znesek 40 kr. za album. Pošilja naj se gospodu Jožefu Cizel-u v Lembah ali gospodu A. Gaischek-u v Maribor (Wielandgasse 14). Ker pošljemo album vže o božičnih počitnicah in ker ga še le takrat naročiti moremo, ko je določeno število fotografij, prosimo, da pošljete naproseno vsaj do 2. decembra.

(Presvitli cesar) podaril je občinam Buče in Verače za razširjatev šole v Bučah (šolski okraj Kozje) 200 gld. podpore.

(Imenovanje.) Katchet na nunski šoli v Ljubljani, gospod Ant. Kržič, imenovan je učiteljem

večonanka na učiteljski pripravnici ljubljanski. Gosp. Fr. Frankovič, glavni učitelj na učiteljski v Kopru imenovan je stalnim profesorjem in profesor istega zavoda, gospod Julij pl. Kleinmayr udom. c. kr. izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole.

(Franc Bobies), znani spretni voditelj osmerih splošno avstrijskih učiteljskih shodov je 13. t. m. v 69. letu svoje dobe za kapjo naglo umrl. Mož zasluži, da ga splošno avstrijsko učiteljstvo ohrani v spominu!

(Učiteljski sposobnostni izpiti.) Pred ljubljansko komisijo napravile so četiri kandidatnje izpite za meščanske šole, med njimi dve z odliko. Za ljudske šole napravilo je izpit devetnajst kandidatnj (tri so padle) in trinajst kandidatov (pet jih je padlo). Vrhu tega je napravilo še pet kandidatnj izpit za francoščino, med njimi dve z odliko. — V Kopru so izmed našega učiteljstva napravile izpit tri gospodičine učiteljice in sicer: gspđ. Julija plem. Klodič-Sabladoski (z odliko), gspđ. Josipina Piano v Sv. Križu pri morji ter gspđ. Kristina Piano na Proseku. Izpit sta naredila le dva učitelja: gg. Andrej Lasič v Dornbergu in Josip Rakovšek v Kobaridu. Na goriškem ženskem učiteljsku so naredili izpit gspđ.: Kristina Doljak v Solkanu (z odliko), Ana Osana v Podgori (z odliko), Dolinšek Apolonija, Bisail Bibijana, Komel Gabrijel, Rott Antonija, Pivk Marija ter učitelj gospod Avgust Poberaj.

(Za zgradbo ljudske šole pri sv. Lenartu) v loškem okraji podaril je, kakor poroča „Sl. N.“, vrli narodnjak gospod dr. Jernej Zupanec vsoto 3000 glđ. ter tako omogočil, da se bode vže

prihodnjo spomlad začelo graditi šolsko poslopje v rojstni vasi velikega dobrotnika šole. S tem činom je blagi domoljub zopet sijajno pokazal, kako živo se zanimiva v vsakem oziru za napredek svojega naroda ter kako izdatno podpira, kakor vedno, vse kar utegne koristno biti za duševni razvoj slovenskega naroda, ki ga šteje s ponosom mej odlične svoje sinove. Živio še mnogaja leta!

(Razširjene in nove šole.) Jednorazrednica v Zgoniku razširila se je v dvorazrednico; šola za silo v Štanjelu je postala redna jednorazrednica, v Svetem poleg Komna pa se je ustanovila nova šola.

Spremembe pri učiteljstvu. Gospod Karol Kotnik, nadučitelj pri Sv. Duhu nad Lučenami dobil je nadučiteljsko mesto v Selnici ob Dravi. Na njegovo mesto k Sv. Duhu pa je prišel gospod Srečko Majcen, dosedaj nadučitelj v Radvanji. — Začasni podučitelj v Marenbergu, gospod Alojzij Schechel je nameščen za definitivnega podučitelja v Slovenjgradci. — Gosp. Avgust Požegar, suplent v Lembabu, pride za nadom. učitelja v Radvanje. — Gspđ. Julija Klemenčič, dosedaj v Vitanji, imenovana je za učiteljico ročnih del v Reichenburgu in na Blanci. — Gosp. Maté Kante, prov. učitelj-voditelj v Sežani, imenovan je ravno tu definitivnim nadučiteljem II. plač. vrste. — Gospoda Ivan Bano, učitelj v Divači in Anton Koršič, učitelj v Stijaku, povzdignena sta v II. plač. razred. — Gosp. Franc Zadravec, nadučitelj pri Sv. Andražu v Slov. goricah je dne 20. t. m. v noči ob 11. uri za kapjo nenadoma umrl. N. v. m. p.!

Razpisi natečajev.

Št. 1204.

Nadučiteljsko mesto.

Na dvorazrednici pri sv. Andražu v Slov. gor. v IV. plač. razredu, je umestiti nadučiteljska služba.

Prosilci naj vložijo svoje opremljene prošnje z dokazom, da so zmožni poučevanja v slovenskem in nemškem jeziku, da so avstrijski državljani in da so vsposobljeni za subsidarčen pouk katoliškega verouka predpisanim potom do 1. januarja 1892 pri krajnem šolskem svetu Sv. Andraž v Slov. goricah.

Okr. šolski svet Ptuj, 24. novembra 1891.

1—2

Predsednik: Scherer a. r.

Št. 518.

Podučiteljsko mesto.

Na četverorazredni ljudski šoli v Ormoži se razpisuje podučiteljsko mesto z dohodki III. plač. razreda v definitivno nameščenje, in plača krajni šolski svet moški učiteljski osebi na leto tudi 60 fl. nagrade za stanovanje.

Prosilci naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani in nemškega in slovenskega jezika popolnoma zmožni do 13. decembra 1891 pri krajnem šolskem svetu v Ormoži.

Okr. šolski svet Ormož, 1. novembra 1891.

2—2

Predsednik: Scherer a. r.

Vsebina. I. Vzgojni pomen otroške igre. (Za nagrado.) (II.) — II. Nove tiskovine k uradnim spisom ljudskih šol na Primorskem. (Konec.) — III. Še nekaj o preosnovi čitank. (Fr. Zopf.) — IV. Pedagoški razgled. (Rusko in Čuhonsko.) (Konec.) — V. Doneski k zgodovini naših šol. (III.) (Ivan Strelec.) VI. Listek. (Pisma iz Sibirije.) (IV.) (Sib.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Natečaji.